

# Mundial i niewolnictwo

25 listopada 2022

Lewacka nagonka na organizatora futbolowego mundialu, emirat Kataru, stanowi istny festiwal hipokryzji lewicowych celebrytów. To, co jeszcze niedawno nie stanowiło przeszkody do wypoczynku, zatem i do wydawania pieniędzy w modnych kurortach Zatoki Perskiej, to co absolutnie nie przeszkadzało przez lata zarabiać kokosy na naftowych interesach, nagle stało się kamieniem obrazy niemożliwym do zignorowania. A wszystko przez to, że organizatorzy imprezy nie pozwolili wymachiwać na stadionach tęczowymi szmatkami.

Paradoksalnie jednak, w całym tym jazgocie, pojawił się jeden istotny aspekt. Mianowicie opinia publiczna usłyszała o prawnym i ekonomicznym statusie zagranicznych pracowników, pracujących m.in. przy budowie infrastruktury mistrzostw. A jest to status niegodny pozazdroszczenia.

## Gorzka niedziela w raj

Na jednej z rajskich wysp Filipin była gorąca i parna niedziela. Wizyta w kościele, poza aspektem duchowym, wiązała się ze sposobnością zażycia chwili przyjemnego naturalnego chłodu, nieskażonego suchotą wypluwanego przez klimatyzatory powietrza. Zapewne na nasze potrzeby (grupka białasów stanowi przecież rzadkość w lokalnych świątyniach), ksiądz po kazaniu wygłoszonym w Filipino, zafundował nam streszczenie po angielsku. Z grubsza szło o troskę jaką lokalna wspólnota obdarza swoich krewnych pracujących za granicami Filipin. Oraz troskę o dochody które rzeczeni krewni regularnie dosyłają na miejsce.

Temat był dla mnie na tyle ciekawy, że wróciłem do niego wieczorem, w lokalnym pubie, przy butelce miejscowego rumu. To wywołało wśród miejscowych prawdziwą lawinę. Skarg, narzekań i historii tak makabrycznych, że na pierwszy rzut oka

niewiarygodnych. To był mój pierwszy kontakt z systemem kafala, opisanym prostymi słowami najemnego pracownika z południowo-wschodniej Azji.

## Czym jest kafala?

System kafala określany też jako sponsoring, definiuje stosunek między zagranicznym pracownikiem i jego sponsorem (kafil) w danym państwie. Kafil opłaca transport swojego pracownika, zapewnia nocleg i wyżywienie w okresie zatrudnienia. Sam czasownik „kafala” oznacza w języku arabskim „gwarantować”, natomiast „kafil” „ten, który gwarantuje”.

System powstał w wyniku rosnącego popytu na tanią siłę roboczą w gospodarkach Zatoki Perskiej. Korzysta on z migrantów poszukujących możliwości zarobkowania w kwotach umożliwiających generowanie nadwyżek i przesyłanie tych do swoich rodzin w państwach macierzystych.

Przedmiotowy system zatrudniania jest w gruncie rzeczy bardzo prosty. Pracodawcy, zarówno osoby prywatne jak i firmy, zatrudniają pracowników z zagranicy zazwyczaj na okres dwóch lat przy wsparciu prywatnej agencji rekrutacyjnej i pokrywają wszystkie koszty związane ze sprowadzeniem pracownika do państwa docelowego. Pracownik po przybyciu na miejsce i przejściu obowiązkowych badań lekarskich i procedury migracyjnej otrzymuje pieczętkę w paszporcie i może podjąć pracę. Wydaje się to proste i czytelne. Niestety w tym miejscu często rozpoczyna się ponura praktyka.

## Nadużycia

Żadne z państw Zatoki Perskiej nie ratyfikowało Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej pracowników domowych, która zobowiązuje państwa-strony do zapewnienia płacy minimalnej, walki z pracą przymusową i zapewnienie godnych warunków pracy dla wszystkich pracowników. Stwarza to

liczne warunki do wystąpienia nadużyć w relacjach pracodawca – pracownik.

Najczęstszym z nich jest ograniczanie mobilności i komunikacji pracowników. Następuje to poprzez proceder konfiskaty przez pracodawców paszportów i telefonów komórkowych. Pojawiają się także przypadki przetrzymywania w zamknięciu osób zatrudnionych. Ma to miejsce zarówno w domach kafalów (w przypadku pracowników domowych), jak i dużych kompleksach zamieszkiwanych przez zagranicznych pracowników.

Inną formą ograniczania mobilności pracownika jest związanie groźbą zadłużenia. Większość państw zatrudniających pracowników zagranicznych wymaga od kafalów uiszczenia opłat za proces rekrutacyjny pracowników. Jednak najczęściej są one przenoszone na pracowników. Jako, że migracja co do zasady wywołana jest trudną sytuacją materialną, pracownicy są zmuszeni do zaciągnięcia u pracodawcy pożyczki na koszty rekrutacji. Wiąże to pracownika z konkretnym pracodawcą, umożliwiając temu drugiemu uznaniowe obniżanie wynagrodzenia, w celu uiszczenia zarówno faktycznych jak i fikcyjnych kosztów. Na marginesie warto wspomnieć, że np. w Omanie i Zjednoczonych Emiratach Arabskich pracownik nie ma możliwości zmiany pracodawcy bez jego zgody, a Arabia Saudyjska uniemożliwia nawet opuszczenie swojego terytorium bez osobnego zezwolenia.

Innym rodzajem nadużycia jest handel wizami, który dotyczy sprzedaży wiz pracowniczych innym pracodawcom przez pierwotnych kafali. Nowy pracodawca co do zasady nie dotrzymuje takich samych warunków zatrudnienia co pierwszy, zarazem oficjalny pracodawca.

Najbardziej nagłośnioną grupą problemów były jak dotąd jednak rasizm (obejmujący także kwestie religijne) oraz molestowanie seksualne. W tym ostatnim przypadku problem dotyczy głównie pracowników domowych, przede wszystkim kobiet. Często nie zgłaszają one takich sytuacji, obawiając się nie tylko swoich

pracodawców ale i surowego koranicznego prawa. Na przykład ofiary gwałtów boją się, że spotka je kara za odbycie pozamałżeńskiego stosunku płciowego. W większości państw Zatoki Perskiej czyn taki jest penalizowany.

## Świat patrzy przez palce

Tuti Tursilawati, indonezyjska pokojówka, zabiła swojego pracodawcę (kafila) broniąc się przed gwałtem. W roku 2011 saudyjski sąd skazał ją na karę śmierci. Wyrok wykonano w roku 2018. Wzbudziło to protesty, a władze Indonezji czasowo zaprzestały udzielania pozwolenia na pracę w krajach Zatoki Perskiej. Problem molestowania Filipinek w Arabii Saudyjskiej przyczynił się do tego, że wprowadzono tam zakaz migracji zarobkowej kobiet poniżej 21 roku życia.

W 2016 r. doszło do morderstwa filipińskiej pokojówki w Kuwejcie. Jej ciało było przetrzymywane w lodówce przez jej pracodawców. Sytuacja doprowadziła do poważnego kryzysu w relacjach Filipin i Kuwejtu. Prezydent Duterte zapowiedział wówczas, że podejmie wszelkie możliwe środki by sprowadzić do kraju wszystkich Filipińczyków. Zaoferował nawet darmowy przelot dla kilkunastu tysięcy swoich obywateli.

W roku 2020 dubajska policja zatrzymała pracodawcę, który doprowadził swoją pokojówkę do śmierci z wycieńczenia. W chwili śmierci kobieta ważyła zaledwie 35 kilogramów. Jej ciało nosiło liczne ślady tortur w tym bicia i poparzeń od papierosów.

To tylko klika z kilkudziesięciu najgłośniejszych przypadków z ostatnich lat. Pomimo kilku krótkich zrywów oburzenia, świat nie reaguje w istotny sposób na tą, powszechną w krajach Zatoki Perskiej praktykę. Kupujemy arabską ropę i wypoczywamy na arabskich plażach. Pewnych spraw zwyczajnie wygodniej nam nie dostrzegać.

# Nie tylko Katar

Paradoksalnie to wcale nie Katar przoduje w niechlubnym rankingu państw nieprzyjaznych dla zagranicznych pracowników. Choć „pracownicy domowi” (ta definicja dotyczy wszystkich pracowników w systemie kafala) nie są tam objęci prawem pracy, mogą jednak swobodnie zmienić pracodawcę czy opuścić kraj. Zapewnia im się także minimalne wynagrodzenie. Takiego komfortu nie mają np. pracownicy zatrudnieni w Arabii Saudyjskiej. Znacznie gorsze niż w Katarze są także warunki pracowników w ZEA, Bahrajnie i Omanie, a porównywalne w Kuwejcie.

Zatem problem zagranicznych pracowników, poruszony na marginesie antymundialowych protestów, to nie tylko sprawa Kataru ale całego regionu Zatoki Perskiej.

## Przeciw współczesnemu niewolnictwu

System kafala w swoich założeniach ma wiele zalet. Niestety praktyka jego funkcjonowania doprowadziła do pojawienia się skrajnych patologii. Wyzysku, a nawet współczesnego niewolnictwa. Niewolnictwo jest zaś jednym z najbardziej hańbiących wynalazków ludzkości. Jakakolwiek jego forma winna być bezdyskusyjnie potępiana i zwalczana. Niezależnie od tego czy ma ono swój klasyczny, czy nowoczesny wymiar. I niezależnie jak by go nie nazwać.

Autorstwo: Przemysław Piasta

Źródło: [MyslPolska.info](https://myslpolska.info)

## Bibliografia

1. Marzena Mruk, „System kafala w państwach Zatoki Perskiej – ochrona pracowników czy niewolnictwo w XXI wieku? Zarys problematyki”, *Studia Orientalne* 2022, R. 11, nr 2.

2. Kali Robinson, „What Is the Kafala System”, CFR.org.
3. Andrzej Kapiszewski, „Arab versus Asian migrant workers in the GCC countries”, United Nations Expert Group Meeting on Internationalmigration and Development in the Arab Region, Beirut 2006.
4. Artur Bartkiewicz, „Wyrok ws. morderstwa, które skłóciło Filipiny z Kuwejtem”, Rp.pl.
5. Ali Al Shouk, „Police find sponsor responsible for maid’s death in Dubai”, GulfNews.com.